

КОМЕНТАРІ

Київського національного університету імені Тараса Шевченка
до проекту висновку галузевої експертної ради щодо акредитації освітньо-наукової програми
37150 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»,
рівень вищої освіти «Доктор філософії»,
спеціальність – 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Висловлюємо глибоку повагу і щирю вдячність представникам Галузевої експертної ради за ґрунтовну та плідну роботу над матеріалами акредитаційної справи ОНП 37150 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії та висловлені рекомендації. Вони слугуватимуть орієнтирами для покращення якості освіти, яку отримують здобувачі на ОНП. Загалом погоджуємося із визначеними ЕГ та ГЕР рівнями відповідності освітньо-наукової програми. Водночас вважаємо за потрібне висловити власну позицію щодо отриманих рекомендацій.

Рекомендації ГЕР	Коментар Університету
<p>Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми</p> <p>Додати в ОП освітні компоненти для набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності тощо (мінімум 6 кредитів). Збільшити кількість кредитів на</p>	<p>1) Загальний обсяг освітніх компонент ОНП 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» становить 40 кредитів ЄКТС, що цілком входить у межі, визначені законодавством – від 30 до 60 кредитів (Постанова КМ №261 від 23.03.2016 зі змінами згідно з Постановою КМ №283 від 03.04.2019). За умови відсутності стандарту вищої освіти для третього рівня спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, КНУТШ покладається на автономію ЗВО у визначенні обсягу освітніх компонент, які мають забезпечити набуття здобувачами освіти компетентностей, визначених Національною рамкою кваліфікацій (НРК). В той же час, рекомендація Галузевої експертної ради враховувати мінімальні норми обсягу освітніх компонент, визначені у Постанові КМ №261 в редакції від</p>

здобуття глибинних знань із спеціальності (мінімум 12 кредитів). Забрати з структурно-логічної схеми вибірккові дисципліни.

23.03.2016, не виглядає доцільною, оскільки 1) Постанова у зазначеній редакції вже втратила чинність, 2) норми в цій Постанові зазначені як такі, що носять рекомендаційний характер («орієнтовний обсяг», «рекомендований обсяг»). Врахування ж запропонованих норм означає збільшення освітньої складової ОНП за рахунок зменшення наукової складової, яка, на нашу думку, є більш пріоритетною для ОНП третього рівня, оскільки саме під час проведення власного самостійного наукового дослідження здобувачі закріплюють та демонструють здобуті ними теоретичні знання та уміння. Що ж стосується рекомендації «додати в ОП освітні компоненти» для набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведенні навчальних занять, управління науковими проектами та/або подання та оформлення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності тощо (не менше 6 кредитів ЄКТС);» то тут можемо зазначити, що ОНП передбачено 10 кредитів ЄКТС асистентської педагогічної практики, що цілком перебиває цю компоненту, оскільки під керівництвом наукового керівника аспіранти організують та проводять навчальні заняття, згідно з законодавством, українською мовою та із застосуванням новітніх ІКТ, як презентаційного так і навчального характеру (освітня платформа iir e-learning є рекомендованою платформою вже понад 5 років, а під час пандемії стала обов'язковим елементом навчального процесу).

2) Відносно рекомендації про «збільшення кількості кредитів на здобуття глибинних знань із спеціальності (мінімум 12 кредитів)», то нагадуємо, що Постанова №261 в редакції 2016 року вже втратила чинність, а в чинній редакції Постанови не зазначено мінімальний обсяг компонентів у кредитах. Хоча зазначимо, що ОНП 291 має на меті «підготовку висококваліфікованого, інтегрованого у європейський та світовий науково-освітній простір фахівця ступеня доктора філософії в сфері міжнародних відносин, який здатний до самостійної науково-дослідницької, науково-організаційної та практичної діяльності, а також науково-педагогічної діяльності у закладах вищої освіти» і всі освітні компоненти даної ОНП чітко підпорядковані досягненню цієї мети.

Додатково зазначимо що на останньому засіданні Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (від 17 листопада 2020 року) було прийнято рішення що для освітньо-наукових програм за рівнем доктора філософії допускається здобуття глибинних знань із спеціальності не тільки за рахунок обов'язкової компоненти, а й з врахуванням вибіркової складової ОНП (пряма трансляція Засідання https://www.facebook.com/watch/live/?v=785335588687300&ref=watch_permalink. Час з 1 год.46 хв. по 1 год.53 хв.)

3) Щож стосується рекомендації «забрати з структурно-логічної схеми вибіркві дисципліни», то можемо констатувати, що в національному законодавстві відсутня детальна регламентація змісту структурно-логічної схеми, зазначений структурний

	<p>елемент опису ОНП відображає логічну послідовність забезпечення досягнення програмних результатів навчання у тому числі і за рахунок запропонованої укладачами програми вибіркової компоненти. Відтак, здобувачу освіти, завдяки наявності у схемі вибіркового дисциплін, продемонстровані оптимальні на думку укладачів програми варіанти формування індивідуальних траєкторій навчання, траєкторій які здобувач може оцінити і обрати, або не обрати (повністю чи частково). Таким чином, на нашу думку, наявність у структурно-логічній схемі вибіркового дисциплін створює можливість здійснення більш усвідомленого вибору здобувачем освіти.</p> <p>Пропонуємо зняти рекомендацію</p>
<p>Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання</p> <p>Продовжити роботу щодо визнання неформальної освіти здобутої аспірантами в інших закладах (зокрема під час літніх шкіл, стажувань, онлайн навчання, гостьового відвідування спеціалізованих курсів), що передбачено «Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук» (пункт 28), що вважається ознакою кращих практик.</p>	<p>1) Київський національний університет імені Тараса Шевченка у всіх видах своєї діяльності неухильно дотримується вимог законодавства та положень нормативних документів. Сфера неформальної освіти в Україні законодавчо не врегульована, у ній відсутня система контролю якості освітнього рівня програм неформальної чи інформальної освіти. Відтак Університет займає у цьому питанні принципову позицію і не визнає результатів навчання у неформальній/інформальній освіті до затвердження регуляторних актів центральних органів виконавчої влади України, існування яких передбачене чинним законодавством. Згідно з Законом України Про освіту (ст.8, п.5) «Результати навчання, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються у порядку, визначеному законодавством». Таким чином, ЗВО позбавлені можливості вирішувати ці питання самостійно, що підтверджується практикою імперативного (без урахування точки зору ЗВО)</p>

встановлення МОН України різних правил щодо визнання сертифікатів з володіння іноземною мовою при вступі на програми другого та третього рівнів вищої освіти. Крім того, згідно із ст.38 Закону України Про освіту органом, який «формує вимоги до... визнання результатів неформального та інформального навчання», визначено Національне агентство кваліфікацій.

2) Університет чітко і послідовно дотримується цієї позиції, повідомляє її здобувачам освіти і всім зацікавленим особам, і таким чином навіть формально дотримується вимог підкритерію 3.4. «Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми». Ця позиція Університету була доведена до Національного Агентства із забезпечення якості вищої освіти, яке на своєму засіданні 26 травня 2020 року визнало (у відповіді С.М.Квіта), що відсутність практики зарахування результатів неформальної освіти не може вважатися недоліком програми та/або підставою для зауважень. Як тільки це питання в законодавстві буде врегульовано, КНУТШ прийме відповідні імплементаційні акти.

3) Додатково повідомляємо що Інститут міжнародних відносин сам також працює над розробкою низки курсів неформальної освіти й висловлює готовність розширювати діяльність у цьому напрямку.

4) Щодо п.28 згаданого вже Положення, на яке посилається ГЕР, «Вчена рада закладу вищої освіти (наукової установи) має право прийняти рішення про визнання набутих аспірантом (ад'юнктом)

	<p>в інших закладах вищої освіти (наукових установах) компетентностей з однієї чи декількох навчальних дисциплін (зарахувати кредити ЄКТС), обов'язкове здобуття яких передбачено освітньо-науковою програмою аспірантури (ад'юнктури)» вважаємо за необхідне зауважити що:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) цей пункт однозначно стосується саме формальної (а не неформальної чи інформальної) освіти; 2) такі практики визнання набутих аспірантом в інших ЗВО компетентностей з однієї або декількох навчальних дисциплін (зарахування кредитів ЄКТС), наявні в рамках академічної мобільності в Університеті загалом і в Інституті міжнародних відносин, зокрема. <p>Пропонуємо зняти рекомендацію.</p> <p>У зв'язку із відсутністю реальних зауважень, а також із врахуванням відмічених у звіті ЕГ інноваційних практик, пропонуємо підняти оцінку за критерієм 3 до рівня А</p>
<p>Критерій 10. Навчання через дослідження</p> <p>Забезпечити у ОП обов'язкові освітні компоненти, які формують універсальні дослідницькі навички у розмірі не менше 6 кредитів ЄКТС.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Наразі у нормативних документах відсутні вимоги щодо кількості кредитів ЄКТС по компонентам. 2) В ОНП у рамках 10 кредитів ЄКТС, що відведені на асистентську педагогічну практику, формуються та на практиці закріплюються не тільки навички викладання, а й універсальні дослідницькі навички. 3) В описі ОНП в матриці забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами ОНП показано, що всі програмні результати навчання забезпечені обов'язковими

компонентами ОП, в тому числі і програмні результати, що забезпечують універсальні дослідницькі навички. На додаток до обов'язкової частини програми, у вибірковій складовій ОНП присутня низка досить потужних дисциплін, що формують універсальні дослідницькі навички.

4) Жодна, навіть дуже значна за обсягом, навчальна дисципліна не здатна забезпечити формування універсальних дослідницьких навичок – вони формуються при проведенні здобувачем власних наукових досліджень (певну роль відіграють практики на робочому місці), а навчальні дисципліни можуть хіба що надати інформаційну підтримку процесу формування і розвитку дослідника.

Пропонуємо зняти рекомендацію.